

Zitting 1978–1979 Nr. 103b

14 824

Wijziging van enige bepalingen betreffende de adoptie in het Burgerlijk Wetboek en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET EINDVERSLAG

Ontvangen 22 juni 1979

Op hetgeen in het eindverslag van de vaste Commissie voor Justitie is opgemerkt, ga ik als volgt in.

Volgens het ontwerp zoals dit thans voorlicht, zal de rechter op het adoptieverzoek niet mogen beslissen dan nadat hij het kind van twaalf jaar of ouder heeft gehoord (artikel 227, vierde lid, Boek 1 Burgerlijk Wetboek, artikel I, onder D, ontwerp). Indien het kind op de dag van het adoptieverzoek vijftien jaar of ouder is en ter gelegenheid van zijn verhoor van bezwaren tegen toewijzing van het verzoek heeft doen blijken, zal volgens het nieuwe onderdeel a van het eerste lid van artikel 228 Boek 1 Burgerlijk Wetboek de rechter reeds hierom het verzoek niet mogen toewijzen (artikel I, onder A, ontwerp).

De leden van de fractie van de V.V.D. – bij wie de leden van de fractie van het C.D.A. zich aansloten – stelden in verband hiermee de vraag welke waarborgen er zijn, dat de kinderen van twaalf jaar of ouder, onderscheidenlijk vijftien jaar of ouder, bij het verhoor in vrijheid hun mening kenbaar kunnen maken zonder dat de adoptant daarbij invloed op het kind kan uitoefenen.

Het verhoor van het kind vindt ingevolge artikel 972, zevende lid, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering niet ter terechtzitting plaats, doch in raadkamer. Het verhoor kan daardoor worden gehouden in een andere lokaliteit dan de zittingszaal, zoals bij voorbeeld de werkkamer van de rechter, die dan ook niet verplicht is ambtskleding te dragen. Dit kan ertoe bijdragen, dat vooral het jongere kind daardoor meer op zijn gemak zal zijn gesteld en zich opener tegenover de rechter over de gevraagde adoptie zal uitlaten.

Eveneens ingevolge artikel 972, zevende lid, Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, is het aan de rechtbank te beslissen of nog anderen dan het kind, waaronder de adoptanten, het verhoor geheel of gedeeltelijk zullen bijwonen. Vooral deze bepaling vormt de waarborg dat het kind in vrijheid aan de rechter zijn mening kenbaar kan maken, zonder dat anderen daarbij invloed op het kind kunnen uitoefenen.

Vervolgens vroegen de leden van de fracties van V.V.D. en C.D.A. aandacht voor de volgende casus. De vader A heeft een zoon B, die getrouwd is met mevrouw C. Uit dit huwelijk wordt zoon D geboren. Vervolgens wordt het huwelijk tussen zoon B en diens vrouw C door echtscheiding ontbonden, ter gelegenheid waarvan mevrouw C tot voogdes over zoon D wordt benoemd.

Mevrouw C huwt vervolgens met de heer X, met welke stiefvader van haar kind zij dit samen verzorgt.

Daarna overlijdt haar vorige echtgenoot, de heer B. Bij leven had deze een absoluut vetorecht ten aanzien van een eventuele adoptie van zijn zoon (D) door zijn voormalige echtgenote (C) en haar huidige echtgenoot (X). De leden van de fracties van V.V.D en C.D.A. merken op dat thans aan een adoptie niets meer in de weg staat. De vraag, die de leden van die fracties daaraan verbinden, is of het – bij voorbeeld in verband met erfrechtelijke kwesties en de voortzetting van de geslachtsnaam – niet juister ware geweest, in zulk een geval grootvader A het vetorecht te geven, althans totdat kleinzoon D de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt.

Ik meen dat deze vraag ontkennend moet worden beantwoord. In het ontwerp is een voorziening opgenomen, die bewerkt dat in ieder geval de ouders van een overleden ouder van het te adopteren kind bij de adoptieprocedure moeten worden betrokken. Volgens de nieuwe eerste zin van het zesde lid van artikel 972 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (artikel II onder B, ontwerp) moeten die grootouders ten verhoor worden opgeroepen. Eerst wanneer een grootouder zelf ook overleden is, of zich niet kan of wil verklaren, mag de rechtbank in plaats van die grootouder een andere naaste bloed- of aanverwant van de overleden ouder ten verhoor oproepen. Ik meen dat hiermee aan grootouders van hele of halve wettige wezen voldoende bevoegdheden zijn gegeven.

Op grond van het bij zijn verhoor door een grootouder te berde gebrachte kan de rechter tot het oordeel komen, dat de adoptie uit een oogpunt van verbreking van de banden met de overleden ouder niet in het kennelijk belang van het kind zou zijn, in welk geval hij het verzoek zal moeten afwijzen.

Ik herinner eraan dat ik ter gelegenheid van de mondelinge behandeling in de Tweede Kamer krachtig heb bestreden en dat de Tweede Kamer heeft verworpen het amendement (14 824, stuk nr. 12) strekkende tot het verlenen aan een grootouder van het recht van hoger beroep tegen het vonnis waarbij de adoptie is toegewezen, hoewel deze het verzoek daartoe had tegengesproken (Hand. II, zitting 1978–1979, blz. 4658). Een vetorecht van een grootouder acht ik – gelet op de nog verder gaande strekking daarvan: daardoor wordt immers het al of niet doorgaan van de adoptie uitsluitend afhankelijk van de wil van de grootouder – a fortiori onjuist.

Voor wat betreft het erfrechtelijke aspect merk ik nog op dat een grootouder terzake testamentaire voorzieningen kan treffen. Wat betreft de geslachtsnaam, deze kan buiten het geval van adoptie op grond van de Richtlijnen voor geslachtsnaamswijziging (Stcrt. 1976, 240) ook thans worden gewijzigd in die van de stiefvader. Op het verzoek daartoe worden, indien de vader van het kind is overleden, diens ouders gehoord. Een vetorecht komt deze ook dan niet toe.

De Minister van Justitie,
J. de Ruiter